

Juha Knuuti ja Suvi Ritola

Kokonaiseläke 2009

Työeläke, kansaneläke ja verotus

Eläketurvakeskuksen katsauksia
2009:1

Eläketurvakeskus • Pensionsmyndigheten

KATSAUKSIA

Juha Knuuti ja Suvi Ritola

Kokonaiseläke 2009

Työeläke, kansaneläke ja verotus

Eläketurvakeskuksen katsauksia
2009:1

Eläketurvakeskus • Pensionsmyndigheten

KATSAUKSIA

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511 • Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 10 7511 • Fax +358 9 148 1172

Edita Prima Oy

Helsinki 2009

ISSN 1236-7737

ABSTRAKTI

Katsauksessa on koottu yhteen kokonaiseläkkeeseen vaikuttavien osien määräytyminen vuonna 2009. Esimerkkitaulukoiden avulla on esitetty, miten kokonaisnettoeläke muodostuu eri tulotasoilla. Katsauksessa on tarkasteltu työeläkkeen sekä kansaneläkkeen ja sen lisien määräytymistä ja eläkkeiden verotusta kyseisenä vuonna. Eläkkeiden verotuksen yhteydessä on tarkasteltu verotusta yleisemminkin ja vertailtu eläkkeensaajien vero- ja maksurasitetta eri tulotasoilla palkansaajien vastaavaan.

Vuonna 2009 kansaneläkeindeksi nousee 4,6 prosenttia, minkä seurauksena yksin elävän, pelkkää kansaneläkettä saavan henkilön eläke nousee 25,67 euroa kuukaudessa. Kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2009 on yksin elävälle henkilölle 584,13 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvalle 518,12 euroa kuukaudessa.

Maksussa olevien työeläkkeiden indeksikorotus on 4,95 prosenttia. Palkkakerroin, jolla muun muassa työansiot tarkistetaan eläkettä määrättäessä, nousee 6,04 prosenttia.

Eläketulon verotusta on kevennetty korottamalla valtionverotuksen eläketulovähennystä vuonna 2008 ja edelleen vuonna 2009. Vuosina 2001–2007 valtionverotuksen eläketulovähennys oli merkityksetön, koska se vaikutti veroasteikon alimman tuloajan alapuolella. Muutosten tarkoituksena on ollut saada yksinasuvan eläkeläisen veroaste korkeintaan 53 vuotta täyttäneen palkansaajan verojen ja maksujen tasolle. Vuoden 2009 alusta myös puolison eläketulovähennys kunnallisverotuksessa on korotettu yksinasuvan vähennyksen tasolle, jolloin yksinasuvan ja puolisojen verotuksessa ei ole enää eroa.

Valtion sekä kuntien eläketulovähennykset nousevat kansaneläkkeiden indeksitarkistuksen mukaisesti. Vuonna 2009 vähennyksiä korotettiin myös nostamalla valtion eläketulovähennyksen laskennassa käytettävää kerrointa ja alentamalla sekä kunnan että valtion eläketulovähennyksessä prosenttia, jolla vähennys pienenee, kun puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän.

Vuonna 2009 valtion tuloveroasteikkoa muutettiin alentamalla kaikkia marginaalivero- prosentteja 1–1,5 prosenttiyksiköllä. Lisäksi tuloveroasteikkoon tehtiin 4 prosentin inflaatio- tarkistus.

Alle 53-vuotiaan palkansaajan työeläkemaksu on 4,3 prosenttia ja 53–68-vuotiaan 5,4 prosenttia. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu laskee 0,14 prosenttiyksikköä ja on 0,2 prosenttia vuonna 2009. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu on palkansaajalla 1,28 prosenttia ja päivärahamaksu 0,7 prosenttia. Yrittäjän päivärahamaksu on 0,79 prosenttia. Eläkkeensaaja maksaa 1,45 prosentin suuruista sairaanhoitomaksua.

Eläkkeensaaja maksaa vuonna 2009 veroja 1 000 euron eläkkeestä 10,2 prosenttia, 2 000 euron eläkkeestä 22,5 prosenttia ja 3 000 euron eläkkeestä 29,4 prosenttia. Pelkkää kansaneläkettä saavalla, joka ei maksa eläkkeestään veroa, nettoeläke nousee 4,6 prosenttia vuonna 2009. Noin tuhannen euron bruttoeläkettä saavalla käteen jäävä eläke nousee edellisestä vuodesta indeksikorotuksen ja verotuksen muutoksen seurauksena nimellisesti noin 5,7 prosenttia, 2 000 euron eläkettä saavalla 6,3 prosenttia ja 3 000 euron eläkettä saavalla 6,7 prosenttia.

ABSTRACT

The review brings together the components which affect the determination of the total pension in 2009. Example tables describe how the total net pension is built up at different income levels. The review surveys the determination of the earnings-related pension and of the residence-based national pension and its supplements as well as the taxation of pensions in the relevant year. In connection with the taxation of pensions taxation has been surveyed also more generally and comparisons made of pension recipients' tax and contribution burden at different income levels in relation to those of wage earners.

In 2009 the national pension index increases by 4.6 per cent, which means that the pension of a single person who receives only a residence-based national pension increases by 25.67 euros per month. In 2009 the full amount of the national pension for a single person is 584.13 euros per month and for a married or cohabiting person 518.12 euros per month.

Earnings-related pensions in payment are revalued by 4.95 per cent. The wage coefficient, which is used, for instance, to revalue earnings when determining the pension, increases by 6.04.

The taxation of pension income has been eased by increasing the pension income deduction in the national taxation in 2008 and again in 2009. In 2001–2007 the pension income deduction in the national taxation was insignificant, since it affected incomes below the lowest income limit on the tax scale. The change strives to put the single pensioner's tax rate at the most on a par with the taxes and contributions of a wage earner who has reached the age of 53. From the beginning of 2009 the married pensioner's pension income deduction in the municipal taxation has also been increased to the level of the deduction for a single pensioner, which means that there is no longer any difference in the taxation of single and married pensioners.

The pension income deductions in the national and the municipal taxation increase in line with the index adjustment of national pensions. In 2009 the deductions were also increased by raising the coefficient used in the calculation of the pension income deduction in the national taxation and by decreasing the percentage for the pension income deduction in both the municipal and the national taxation by which the deduction is reduced when the pure earned income exceeds the amount of the full pension income deduction.

In 2009 the income tax scale in the national taxation was changed, so that all marginal tax percentages were reduced by 1–1.5 percentage points. In addition, an adjustment for inflation of 4 per cent was made in the income tax scale.

The pension contribution for those aged under 53 is 4.3 per cent and 5.4 per cent for those aged 53–68. The employee's unemployment insurance contribution decreases by 0.14 percentage points, i.e. in 2009 the contribution rate is 0.2 per cent. For wage earners the contribution for medical care insurance in sickness insurance is 1.28 per cent and the contribution for earned income insurance 0.7 per cent. The self-employed person's contribution for earned income insurance is 0.79 per cent. The pension recipient pays a contribution for medical care insurance of 1.45 per cent.

In 2009 the single pension recipient pays 10.2 per cent in taxes on a pension of 1 000 euros, 22.5 per cent on a pension of 2 000 euros and 29.4 per cent on a pension of 3 000 euros. The net pension of a person who receives only a national pension and who does not pay tax on the pension increases by 4.6 per cent in 2009. The net pension of a person who receives a gross pension of about 1 000 euros increases from the previous year due to revaluation and the change in taxation by about 5.7 per cent in nominal terms, by 6.3 per cent for a pension of 2 000 euros and by 6.7 per cent for a pension of 3 000 euros.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	9
2 Työeläke	11
2.1 Eläkkeen karttuminen ja eläkkeen perusteena olevat ansiot.....	11
2.2 Eläkkeen varhennus ja lykkäys	12
2.3 Indeksit	13
2.4 Elinaikakerroin	13
2.5 Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus	13
2.6 Perhe-eläke	14
3 Kansaneläke	15
3.1 Kansaneläkkeen määräytyminen	15
3.2 Kansaneläkkeen suhteuttaminen asumisaikaan	16
3.3 Perhe-eläke	17
3.3.1 Leskeneläke	17
3.3.2 Lapseneläke	17
3.4 Eläkettä vastaavat etuudet	18
3.5 Eläkkeensaajan asumistuki	18
3.6 Muut lisät	19
4 Verotus	21
4.1 Verotettava tulo.....	21
4.2 Ansiotuloverotus	21
4.2.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa	21
4.2.2 Valtionvero ja kunnallisvero	23
4.3.2 Eläkkeensaajien ja palkansaajien verotus	24
4.3 Pääomatuloverotus.....	27
4.3.1 Vähennykset pääomatuloverotuksessa.....	27
4.3.1 Vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus	28
5 Kokonaiseläke	29
Lähteet	35
Liitteet	36
Liite 1. Verovähennykset ansiotuloverotuksessa	36
Liite 2. Veroperusteita ja sosiaalivakuutusmaksuja.....	40

1 Johdanto

Lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä ja asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Kansaneläke puolestaan takaa vähimmäiseläkkeen sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke on lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi, tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan. Kansaneläkkeeseen voidaan myös maksaa erilaisia lisäjä. Lisäksi kokonaiseläkkeeseen voi kuulua liikenne- ja tapaturmavakuutus- sekä sotilasvamma- ja sotilastapaturmalakien mukaista eläkettä (SOLITA-eläkkeet).

Sekä kansaneläke että työeläke, kuten myös SOLITA-eläkkeet, ovat veronalaista tuloa, jota verotetaan ansiotuloverotuksen periaatteiden mukaan.

Eläkkeensaajan kannalta oleellisinta on eläkkeen taso ja sen suhde edeltävään palkkatasoon. Työeläkelakeja säädettäessä 1960-luvulla eläkkeen tavoitetasoksi asetettiin noin 40 vuoden työuran jälkeen 40 prosenttia palkasta ja 1970-luvun eläkkeiden tasokorotuksen jälkeen 60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläke myös rajattiin yhteensovitukseen 60 prosenttiin työuran korkeimmasta palkasta. Vuoden 2005 uudistuksen jälkeen selkeää tavoitetta työeläkkeen tasolle on vaikea esittää, koska eläke lasketaan koko työuran palkkojen perusteella, karttumisprosentit vaihtelevat eri-ikäisillä, yhteensovitus poistettiin ja elinaika-kerroin vaikuttaa alkavaan vanhuuseläkkeeseen.

Nettoeläkkeen suhde eläkkeelle siirtymistä edeltävään nettopalkkaan muodostuu progressiivisen verotuksen seurauksena korkeammaksi kuin bruttoperiaatteella laskettuna. Eläkkeet ovat siis keskimäärin kevyemmin verotettuja kuin palkat, koska ne ovat tasoltaan alhaisempia. Eläkkeiden ja palkkojen vero- ja maksurasite poikkeaa toisistaan myös erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia. Eläketulosta tehtävä eläketulovähennys pitää pienet eläkkeet kokonaan verottomina.

Työeläkejärjestelmä on tullut voimaan asteittain, joten työeläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä on jatkuvasti kasvanut ja kansaneläkkeen vastaavasti vähentynyt. Vuoteen 1995 asti kansaneläkkeessä oli kaikille vakiomääräinen pohjaosa ja muiden eläketulojen määrästä riippuva lisäosa. Vuodesta 1996 eläkkeelle siirtyville kansaneläkettä ei ole enää maksettu, jos työeläke ylittää määrätyn rajan.

Kansaneläkettä saavien määrä nousi vuonna 2008 selvästi, kun se edellisinä vuosina on laskenut. Syinä ovat vuoden 2008 alussa voimaan tulleet lainmuutokset, kuten tasokorotus, kuntaryhmäjaon poistaminen sekä pienimmän maksettavan eläkkeen alarajan laskeminen, joiden seurauksena on myönnetty runsaasti uusia, määrältään pieniä kansaneläkkeitä.

Vuoden 2008 lopussa pelkkää työeläkettä sai arvion mukaan 50 prosenttia Suomessa asuvista omaeläkkeensaajista (vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke sekä maatalouden erityiseläkkeet, osa-aikaeläke ei mukana). Eläkettä sekä kansaneläke- että työeläkejärjestelmästä sai 43 prosenttia ja pelkästään kansaneläkettä 7 prosenttia. Kansaneläkettä maksettiin noin 638 000 henkilölle, joista 81 000 sai täyttä kansaneläkettä. Yhteensä Suomessa asuvia omaeläkkeensaajia oli vuoden lopussa noin 1 265 000.

Vuonna 2007 Suomessa asuvien vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 238 euroa kuukaudessa. Tästä työeläkettä oli keskimäärin 1 038 euroa, kansaneläkettä 177 euroa ja SOLITA-eläkettä 23 euroa. Sekä kansaneläkettä että työeläkettä saavilla kokonaiseläke oli keskimäärin 864 euroa kuukaudessa, josta työeläkettä oli 541 euroa, kansaneläkettä 310 euroa ja SOLITA-eläkettä 13 euroa.

Omaeläkkeenä vain Kelan eläkettä saavien kokonaiseläke oli 675 euroa kuukaudessa ja pelkkää työeläkettä saavien 1 620 euroa kuukaudessa. Rahamäärät sisältävät myös eläkkeensaajan saaman mahdollisen perhe-eläkkeen.

Tässä katsauksessa tarkastellaan kokonaiseläkkeisiin ja niiden nettotasoon vaikuttavien tekijöiden määräytymistä vuonna 2009. Työeläkkeen määräytymisen perustiedot on esitetty luvussa 2. Työeläkkeiden määräytymistä on käsitelty vuonna 2005 voimaan tulleen lainsäädännön mukaisesti, mutta ennen vuotta 2005 ansaittu eläke määräytyy silloin voimassa olleen lainsäädännön mukaan.

Kansaneläkkeen ja sen lisien määräytymistä on käsitelty luvussa 3 ja verotuksen periaatteita luvussa 4. Luvussa 5 on laskettu kokonaiseläkkeiden brutto- ja nettotasoa sekä eläkkeen suhdetta edeltävään palkkatasoon eri tulotasolla. Myös nettoeläkkeen muutos on esitetty.

2 Työeläke

Työeläkkeenä voidaan maksaa vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkettä sekä osa-aika-eläkettä. Ennen vuotta 1950 syntyneille voidaan maksaa vielä myös työttömyyseläkettä.

Vuoden 2005 alusta tuli voimaan eläkeuudistus, jossa eläkkeen määräytyminen muuttui. Lakisääteisen työeläkkeen määrään vaikuttavat nyt vuosiansioiden määrä, iästä riippuva karttumisprosentti sekä indeksitarkistukset. Karttunut työeläke lasketaan erikseen kultakin kalenterivuodelta. Eri työeläkelakien alaisesta työskentelystä ja yrittäjätoimintajaksoista karttuneet eläkkeet lasketaan yhteen.

Ennen vuotta 2005 ansaittu eläke lasketaan tuolloin voimassa olleiden lakien mukaan. Vuoden 2007 alusta tuli voimaan yksityisen sektorin palkansaajien eläkelait (TEL, LEL ja TaEL) yhdistävä Työntekijän eläkelaki, TyEL. Uudistus oli pääasiassa lakitekkinen, eikä sillä ollut merkittäviä vaikutuksia eläkkeen määräytymiseen.

Työeläkkeet yhteensovitetaan lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja sotilastapaturmavakuutuslain mukaisten etuuksien kanssa. Ne ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia, joten työeläkettä maksetaan vain siltä osin kuin työeläke on näitä suurempi.

2.1 Eläkkeen karttuminen ja eläkkeen perusteena olevat ansiot

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kunkin työssäolovuoden ansioista 18–52-vuotiaana. Tämän jälkeen karttumisprosentti on 53–62-vuotiaana 1,9 ja 63–67-vuotiaana 4,5. Vanhuuseläkkeen saa vähentämättömänä 63–68-vuotiaana.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen liittyvän tulevan ajan ansioista, eli työkyvyttömäksi tulovuodesta 63 vuoden ikään asti, eläkettä karttuu alle 50-vuotiaalla 1,5 prosenttia vuotta kohti ja sen jälkeen 1,3 prosenttia 63-vuotiaaksi asti. Tulevaan aikaan on oikeus, jos työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden ajalta on työansioita vähintään 14 979,51 euroa (vuoden 2009 tasossa).

Sosiaalietuuksien perusteena olevista ansioista (palkattomilta ajoilta) eläkettä karttuu 1,5 prosenttia. Eläkkeen kanssa rinnakkaisesta työsuhteesta ja yrittäjätoiminnasta eläkettä karttuu vakuutetun iästä riippumatta 1,5 prosenttia.

Eläke lasketaan vuotuisista työansioista, jotka on tarkistettu palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon ja joista on vähennetty kutakin vuotta vastaava palkansaajan työeläkemaksu.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen kuuluvan tulevan ajan eläkkeen perusteena ovat pääsäännön mukaan viiden eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden ansiot. Viiden vuoden tarkastelu-aika tulee voimaan asteittain, joten vuonna 2009 huomioon otetaan vuosien 2008, 2007, 2006 ja 2005 ansiot sekä eläkepalkka, jonka mukaan tuleva aika olisi laskettu, jos henkilö olisi tullut työkyvyttömäksi 31.12.2004.

Sosiaalietuuden perusteena oleva työansio määritellään jokaisessa sosiaalietuuslajissa omalla tavallaan, kun etuuden määrää lasketaan. Koska etuuden peruste voi olla vuosi- tai kuukausitasoinen ja etuutta maksetaan yleensä päiväkohtaisesti, etuuden perusteet on muunnettava päiväkohtaisiksi eläkkeen laskemista varten.

Eläkettä laskettaessa vanhempainpäivärahan päiväkohtainen peruste kerrotaan luvulla 1,17 siltä ajalta, jolta etuus on maksettu henkilölle itselleen. Siltä ajalta, jolta työnantaja maksaa äitiysajan palkkaa, eläkettä karttuu palkan lisäksi etuuden perusteesta, joka kerrotaan luvulla 0,17. Etuuden peruste otetaan huomioon kertoimilla muunnettuna sekä karttunutta että tulevan ajan eläkettä laskettaessa.

Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan perusteena olevasta ansiosta 75 prosenttia otetaan huomioon eläkettä laskettaessa. Tulevan ajan eläkkeessä etuusansio otetaan huomioon 100-prosenttisesti. Kelan maksamat työttömyysturvain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, jotka eivät perustu ansioihin, eivät ole mukana ansaittua eläkettä laskettaessa. Mikäli näitä etuuksia on maksettu niiden vuosien aikana, jotka ovat mukana tulevan ajan ansiota määrättäessä, vaikuttavat ne kuitenkin tulevan ajan ansioon.

Ansiosidonnaisen koulutustuen ja koulutuspäivärahan, työeläkelakien mukaisten kuntoutusetuuksien ja kuntoutusrahalain mukaisen kuntoutusrahan sekä sairauspäivärahan perusteena olevasta ansiosta otetaan huomioon 65 prosenttia eläkettä laskettaessa. Tulevan ajan ansiota määrättäessä etuusansio otetaan huomioon 100-prosenttisesti.

Eläkkeeseen rinnastettavaa etuutta karttuu myös alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta, mistä säädetään erillislaissa (VEKL). Etuutta karttuu sekä opiskelusta että lapsenhoidosta saman kiinteän euromäärän mukaan. Etuuden peruste on aina laissa mainittu 624,14 euroa kuukaudessa (vuoden 2009 tasossa). Etuusansio otetaan huomioon ansaittua etuutta laskettaessa, mutta ei tulevan ajan ansioissa.

Ikääntynyt työntekijä tai yrittäjä voi saada joustoa työhönsä osa-aikaeläkkeen avulla. Osa-aikaeläkettä voivat saada 58 vuotta täyttäneet. Osa-aikatyöhön siirryttäessä työntekijän ansioiden pitää pienentyä 35–70 prosenttiin aiemmista vakiintuneista ansioista. Eläkkeen määrä on puolet laskettujen vakiintuneiden ansioiden ja osa-aikaisten ansioiden erotuksesta. Osa-aikaeläkkeen määrä saa olla enintään 75 prosenttia osa-aikaeläkkeen alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä. Osa-aikaeläkeläiselle karttuu uutta eläkettä sekä palkasta että ansion alenemasta.

2.2 Eläkkeen varhennus ja lykkäys

Varhennetulle vanhuuseläkkeelle voi siirtyä 62 vuoden iässä. Varhennettu vanhuuseläke on pysyvästi matalampi kuin normaali vanhuuseläke. Eläkkeen alkamishetkeen mennessä karttunutta eläkettä alennetaan 0,6 prosentilla kultakin kuukaudelta, jolla eläkettä varhennetaan 63 vuoden iästä. Vastaavasti eläkettä voidaan lykätä yli 68 vuoden iän. Lykättyä vanhuuseläkettä korotetaan 0,4 prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy yli 68 vuoden iän.

2.3 Indeksit

Työuran aikaiset ansiotulot tarkistetaan eläkettä määrättäessä eläkkeen alkamisvuoden tasoon palkkakertoimella. Vuonna 2009 palkkakerroin on 1,192 eli nousua edellisestä vuodesta on noin 6,04 prosenttia. Palkkakertoimessa palkansaajien ansiotason muutoksen paino on 0,8 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,2. Palkkakertoimella tarkistetaan vuosittain myös työeläkelaeissa säädetyt rahamäärät, jotka säätelevät muun muassa eläkelakien mukaisen vakuuttamisen ja karttumisen ehtoja.

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan vuosittain tammikuun alussa työeläkeindeksillä, jossa ansiotason muutoksen paino on 0,2 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,8. Vuonna 2009 työeläkeindeksin pisteluku on 2286 eli nousua edellisestä vuodesta on noin 4,95 prosenttia.

Palkkakerroin ja työeläkeindeksi määrätään Tilastokeskuksen laskemien virallisten ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksisarjojen perusteella. Ansiotasoindeksi mittaa kaikkien palkansaajien säännöllisen työajan ansioiden kehitystä. Palkkakerrointa ja työeläkeindeksiä laskettaessa ansiotasoindeksin muutoksesta vähennetään alle 53-vuotiaan palkansaajan työeläkemaksun kasvun osuus. Hintaindeksinä käytetään kansallista kuluttajahintaindeksiä. Ansiotason ja kuluttajahintojen toteutunutta vuosimuutosta mitataan kolmanneltä vuosineljänneksestä kolmanteen vuosineljännekseen. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

2.4 Elinaikakerroin

Vuodesta 2010 alkaen vanhuuseläke tarkistetaan elinaikakertoimella, jonka eläkkeet sopeutetaan automaattisesti elinajanodotteen muutoksiin.

Elinajanodotteen ollessa nousussa elinaikakerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä, mutta ei kavenna eläkkeensaajan koko vanhuuseläkeajalta maksettavaa eläkekertymää, jos eläkkeensaaja elää elinajanodotteen pidentymistä vastaavaan ikään. Elinaikakerroin määrätään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä. Vuonna 2009 elinaikakerroin saa arvon yksi.

2.5 Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

Kertakorotus tuli voimaan vuoden 2005 alusta ja se koskee myös ennen vuotta 2005 alkaneita eläkkeitä kuitenkin niin, että ensimmäisen kerran kertakorotus tehdään vuoden 2010 alussa.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen tai kuntoutustukeen tehdään kertakorotus, kun eläke on jatkunut viisi täyttä kalenterivuotta. Kertakorotuksen määrä riippuu eläkkeensaajan iästä korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 24–26-vuotiailla 21 ja se laskee 0,7 prosenttiyksikköä ikävuotta kohden. Korotusvuoden alussa yli 55 vuoden ikäisille ei kertakorotusta enää tule.

2.6 Perhe-eläke

Perhe-eläkkeen perusteena on edunjättäjän kuolinhetkellään saama vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke. Jos edunjättäjä ei ollut eläkkeellä tai hän oli osa-aika-eläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteena käytetään eläkettä, jonka hän olisi saanut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuolinhetkellään.

Perhe-eläke voi olla enintään edunjättäjän täyden eläkkeen suuruinen (ilman lapsikorotuksia). Leski ja lapset saavat alla olevan taulukon mukaisen osuuden edunjättäjän eläkkeestä.

Taulukko 1. Perhe-eläkkeen osuudet.

Lasten lukumäärä	0	1	2	3	4–
Leskeneläke	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Lapseneläkkeet	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Yhteensä	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Leskeneläkkeessä otetaan pienentävänä huomioon lesken oma eläketulo. Tarkoituksena on mitoittaa lesken toimeentulo vastaamaan edunjättäjän kuolemaa edeltänyttä tasoa. Jos leski on jo eläkkeellä, käytetään lesken saamaa työeläkettä. Jos leski ei ole eläkkeellä tai hän on osa-aika-eläkkeellä, hänen työeläkkeenään pidetään eläkettä, jonka hän saisi, jos olisi tullut työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinhetkellä. Kun leski alkaa saada omaa eläkettä, leskeneläke lasketaan uudelleen oikean eläkkeen mukaan.

Leskeneläke pienenee täydestä määrästä, jos lesken omat työeläkkeet ylittävät eläkkeen vähentämisen perusteen. Se on edunjättäjän työeläkkeen suuruinen, kuitenkin vähintään 387,13 ja enintään 774,43 euroa kuukaudessa vuonna 2009.

Vähennetty leskeneläke lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\begin{aligned} \text{Vähennetty leskeneläke} &= 6/12 \times \text{edunjättäjän eläke} - 0,5 \times \text{ylite} \\ \text{Ylite} &= \text{lesken oma eläke} - \text{eläkkeen vähennyksen peruste} \end{aligned}$$

Myös leskeneläkkeeseen sovelletaan vuodesta 2010 alkaen elinaikakerrointa, kun leskeneläkettä vähennetään lesken tulojen vuoksi.

3 Kansaneläke

3.1 Kansaneläkkeen määräytyminen

Kansaneläkettä voidaan maksaa vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeenä. Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke määräytyvät samalla tavalla, ja perhe-eläkkeen määräytymisestä on kerrottu omassa luvussaan. Kansaneläkkeen määrä riippuu eläkkeensaajan ansioeläketuloista, perhesuhteista ja asumisajasta Suomessa. Henkilön asuinkunta ei vuoden 2008 alusta ole enää vaikuttanut kansaneläkkeen määrään, kun kuntien kalleusryhmistä luovuttiin ja toisen kuntaryhmän kansaneläkkeet nostettiin ensimmäisen kuntaryhmän eläkkeiden tasolle.

Kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2009 on yksin elävälle henkilölle 584,13 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvalle 518,12 euroa kuukaudessa. Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä. Kansaneläke alkaa pienentyä kuitenkin vasta, kun eläketulot ylittävät rajatulon, joka on 618 euroa vuodessa (51,54 e/kk) vuonna 2009. Pienin maksettava kansaneläke vuonna 2009 on 6,21 euroa kuukaudessa.

Kansaneläkejärjestelmässä vanhuuseläkkeen ikäraja on 65 vuotta. Varhennetun vanhuuseläkkeen voi saada 62-vuotiaana, jolloin varhennusvähennys on 0,4 prosenttia kuukautta kohti. Jos vanhuuseläkkeen haluaa lykätä alkamaan myöhemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia kuukautta kohti.

Kansaneläkkeen laskentakaava:

$$\text{Täysi kansaneläke} = 0,5 \times (\text{muut eläketulot} - \text{alempi rajatulo})$$

Kansaneläkejärjestelmän etuuksia tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Vuonna 2009 kansaneläkeindeksi on 1502, kun se vuonna 2008 oli 1436. Nousua on siis noin 4,6 prosenttia.

Kansaneläkeindeksi määrätään vuosittain elinkustannusindeksin perusteella. Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla kuluvan vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien (heinä-, elo- ja syyskuun) elinkustannusindeksin pistelukujen kokonaislukuna ilmoitettu keskiarvo luvulla 1,16. Kansaneläkelaitos vahvistaa seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluvun kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä.

Taulukko 2. Täysi kansaneläke (e/kk) vuonna 2009.

	Täysi kansaneläke	Työeläke, jolla ei saa kansaneläkettä
Yksinäinen	584,13	1 207,38
Avo- tai avioliitossa	518,12	1 075,30

Lakisääteiset työeläkkeet sekä työnantajan järjestämät vapaaehtoiset eläkejärjestelyt pienentävät kansaneläkettä. Työeläkkeen varhennettu vanhuuseläke otetaan tulona huomioon lisätynä varhennusvähennyksellä. Maatalousyrittäjien luopumistukeen sisältyvä MYEL-osa on työeläkettä ja otetaan tulona huomioon. Tulona otetaan huomioon myös tapaturmavakuutus-, liikennevakuutus- ja sotilasvammalain mukaiset korvaukset.

Työeläkkeestä ei oteta tuloksi seuraavia osia:

- työeläkkeen lapsikorotus
- työeläkkeen kuntoutuskorotus
- 63 ikävuoden jälkeen vuoden 2005 lain mukaan 4,5 prosentilla työnteosta karttunut työeläkkeen osa
- opiskelun ja alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ajalta karttunut osa (VEKL)
- työkyvyttömyyseläkkeeseen viiden vuoden jälkeen maksettava korotus
- työeläkkeen lykkäyskorotus.

Kansaneläkejärjestelmän leskeneläkkeessä lesken tulona otetaan huomioon työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeen koko maksettava määrä. Myös perhe-eläkkeeseen sisältyvä edunjättäjän 63–67-vuotiaana ansaitsema 4,5 prosentin karttuma siis pienentää kansaneläkettä.

Ulkomailta maksettavat eläkkeet ja korvaukset pienentävät tietyin edellytyksin kansaneläkettä. Kansaneläkettä eivät kuitenkaan pienennä EU/ETA-maista saadut, henkilön omaan vakuutusajanaan perustuvat työ- ja kansaneläkettä vastaavat EU:n sosiaaliturva-asetuksen 1408/71 piiriin kuuluvat lakisääteiset eläkkeet. Kansaneläkkeessä otetaan huomioon vain puolison vakuutuskausiin perustuvat eläkkeet, sosiaaliturvasopimusmaista saadut omat ja puolison vakuutuskausiin perustuvat eläkkeet sekä EU/ETA-maiden lisäeläkkeistä ne, jotka eivät kuulu asetuksen 1408/71 piiriin.

Kansaneläkelaitos laskee kansaneläkkeen määrän käyttäen vuositasoisia euromääriä. Työeläkkeen määrä kuukaudessa kerrotaan kahdellatoista ja pyöristetään lähimpään euroon. Rajatulot ovat laskennassa vuositasoisina. Lopullinen kansaneläke maksetaan kuukausitasoiseksi muunnettuna lähimpään senttiin pyöristettynä.

3.2 Kansaneläkkeen suhteuttaminen asumisaikaan

Kansaneläkettä voi saada Suomessa asuva henkilö, jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan.

Kansaneläkkeen suhteuttamista muutettiin vuoden 2008 alusta, jolloin se yhdenmukaistettiin eri eläkelajeissa. 1.1.2008 tai myöhemmin myönnettävä vanhuuseläke tai työkyvyttömyyseläke suhteutetaan Suomessa asuttuun aikaan, jos vanhuuseläkkeen hakija on asunut Suomessa alle 80 prosenttia 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta. Ennen vuotta 2008 myönnettyissä vanhuuseläkkeissä suhteutus säilyy vanhan säännön mukaisena, jolloin eläke pienenee, jos asumisaikaa Suomessa on alle 40 vuotta.

3.3 Perhe-eläke

3.3.1 Leskeneläke

Perhe-eläkkeistä säädettiin aikaisemmin omassa laissaan, mutta vuoden 2008 alusta ne yhdistettiin kansaneläkelakiin. Perhe-eläkettä saa vain alle 65-vuotias leski. Leskeneläkettä maksetaan vain silloin, kun leski ja edunjättäjä olivat avioliitossa ja he olivat menneet naimisiin ennen kuin edunjättäjä oli täyttänyt 65 vuotta. Avopuolison kuoleman jälkeen leski ei voi saada leskeneläkettä, mutta avopuolison lapset voivat saada Kelasta lapseneläkettä.

Leskeneläke muodostuu alku- ja jatkoeläkkeestä. Leskellä on oikeus alkueläkkeeseen kuuden kuukauden ajan puolison kuoleman jälkeen. Vuodesta 2008 alkaen lesken tulot ja omaisuus eivät enää ole vaikuttaneet alkueläkkeen määrään. Vuonna 2009 alkueläke on 301,27 euroa kuukaudessa.

Jatkoeläkkeenä voidaan maksaa vain tuloista riippuvaa täydennysmäärää, jos leskellä ei ole huollettavanaan alle 18-vuotiasta lasta. Jos leskellä on tuloja enemmän kuin 51,54 euroa kuukaudessa, täydestä täydennysmäärästä vähennetään puolet ylimenevistä tuloista¹. Leskeneläkettä ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 018,63 euroa kuukaudessa (naimisissa olevalla 886,63 e/kk).

Jos leskellä on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi, lesken jatkoeläke on vähintään perusmäärän (94,37 euroa) suuruinen ja lisäksi voidaan maksaa tuloista riippuen täydennysmäärää. Täydennysmäärää ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 031,05 euroa kuukaudessa (naimisissa olevalla 899,05 e/kk).

Taulukko 3. Leskeneläkkeen määrä vuonna 2009, e/kk.

Alkueläke (6 kk)	301,27
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun alle 18-vuotiaita lapsia	584,13
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun ei alle 18-v. lapsia	
- yksinäinen	489,77
- naimisissa	423,76

3.3.2 Lapseneläke

Lapseneläkettä maksetaan alle 18-vuotiaalle edunjättäjän omalle lapselle, ottolapselle tai lapselle, jonka elatuksesta edunjättäjä vastasi. Päätoimisesti opiskeleva 18–20-vuotias lapsi voi hakea Kelalta niin sanottua koululaiseläkettä. Siihen kuuluu vain lapseneläkkeen perusmäärä. Jos lapsen molemmat vanhemmat tai huoltajat ovat kuolleet, lapseneläke maksetaan kummankin jälkeen erikseen (täysorpo).

Lapseneläkkeeseen kuuluu tuloista riippumaton perusmäärä sekä täydennysmäärää, jota maksetaan jos muut kuin Kelan maksamat perhe- tai huoltoeläkkeet ovat alle 219,21 euroa kuukaudessa.

1 Lesken jatkoeläkkeessä tuloina otetaan huomioon 60 prosenttia työtuloista, 60 prosenttia työttömyysturvasta tai sairauspäivärahasta, 60 prosenttia lasten kotihoidon tuen hoitorahasta, lesken omat eläkkeet, leskelle puolison jälkeen maksetut perhe-eläkkeet, korkotulot ja osingot, muut pääomatulot ja YEL- ja MYEL-työtulo.

Lapseneläkkeen laskentakaava:

$$\text{perusmäärä} + [\text{täysi täydennysmäärä} - 0,5 \times (\text{muut perhe-eläkkeet} - \text{rajatulo})]$$

Taulukko 4. Lapseneläke vuonna 2009, e/kk.

Perusmäärä	55,43
Lapsen täydennysmäärä	83,84
Täysi lapseneläke	139,27
Rajatulo = tulo, jolla saa täyden eläkkeen	51,54

3.4 Eläkettä vastaavat etuudet

Vuosina 1941–1947 syntyneille ja vuoden 2004 lopussa pitkäaikaistyöttöminä olleille voidaan tietyin edellytyksin myöntää niin sanottua eläketukea. Eläketuki koostuu työeläkeosuudesta ja kansaneläkeosuudesta, jotka määräytyvät kuten kansaneläkkeessä yleensäkin. Eläketukeen oikeutetuille kuuluu vanhuuseläke 62 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ilman varhennusvähennystä.

Kela alkoi maksaa maahanmuuttajan erityistukea lokakuusta 2003. Sitä voi saada 65 vuotta täyttänyt tai työkyvytön työikäinen maahanmuuttaja. Tuen saadakseen henkilön on täytynyt asua Suomessa vähintään viisi vuotta, mutta Suomen kansalaisuutta ei vaadita. Täysi erityistuki on määrältään sama kuin täysi kansaneläke. Sen määrään vaikuttavat maahanmuuttajan tai hänen puolisonsa tulot ja omaisuus.

3.5 Eläkkeensaajan asumistuki

Vuoden 2008 alusta tuli voimaan uusi laki eläkkeensaajan asumistuesta, kun kansaneläkelain-säädäntöä selkeytettiin. Se poisti eläkkeensaajalta oikeuden vähentää kulutusluottojen korot tuloistaan. Aikaisemmin asumistukea saaneilta kulutusluottojen korkojen vähennysoikeus poistuu vähitellen viidessä vuodessa.

Eläkkeensaajien asumistukea voivat hakea pienituloiset 65 vuotta täyttäneet henkilöt tai alle 65-vuotiaat eläkkeensaajat, jotka asuvat pysyvästi Suomessa vuokra- tai omistusasunnoissa. Jos molemmat puoliset saavat asumistukeen oikeuttavia eläkkeitä tai ovat täyttäneet 65 vuotta, he hakevat asumistuen yhteisesti kummallekin ja tuki maksetaan heille puoliksi.

Eläkkeensaajien asumistukea ei makseta osatyökyvyttömyyseläkkeen tai osa-aikaeläkkeen saajille, eikä alle 65-vuotiaana varhennettua Kelan vanhuuseläkettä tai työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä saaville. Asumistuen maksaminen jatkuu kuitenkin, kun työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke muuttuu työeläkelakien mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi ennen 65 vuoden ikää.

Asumistukea voidaan maksaa, jos hakijalla on asumiskustannuksia vähintään 655 euroa vuodessa. Pienin maksettava asumistuki on 6,21 euroa kuukaudessa. Eläkkeensaajien asumistuki on 85 prosenttia hyväksyttävistä asumismenoista, jotka ylittävät omavastuusuuden.

Perusomavastuu on 567,01 euroa vuodessa. Sen lisäksi voi tulla lisäomavastuu hakijan ja hänen puolisonsa tulojen perusteella. Lisäomavastuu on 40 prosenttia siitä tulojen osasta, joka ylittää tulorajat. Eläkkeensaajien asumistuen suuruuteen vaikuttavat lähes kaikki omat ja puolison jatkuvasti saamat tulot. Asumistukea ei suhteuteta asumisaikaan.

Asumistuen laskentakaava:

$$0,85 \times (\text{hyväksytyt asumiskustannukset} - \text{omavastuut})$$

Asuinkunnan perusteella määräytyviä asumiskustannusten enimmäismääriä korotetaan 20 prosentilla, jos asumistuen saajan luona asuu 1–2 alle 16-vuotiaasta lasta ja 40 prosentilla, jos hänen luonaan asuu vähintään kolme lasta (taulukko 5).

Taulukko 5. Asumiskustannusten enimmäismäärät (e/v).

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Lapseton	6 321	5 812	5 099
1–2 lasta	4 585	6 974	6 119
3– lasta	8 849	8 137	7 139

Kuntaryhmä I: Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa.

Kuntaryhmä II: Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa ja Vihti.

Kuntaryhmä III: muut kunnat.

Taulukko 6. Lisäomavastuun tulorajat.*

	e/v	e/kk
Yksinäinen	8 059	671,58
Puoliso, jolla ei oikeutta asumistukeen	11 813	984,42
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	12 945	1 078,75

*) Perhe-eläkkeiden erilliset lisäomavastuurajat poistuivat 1.1.2008 alkaen.

Taulukko 7. Enimmäismääräinen asumistuki (e/kk).

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Lapseton	407,57	371,52	321,02
1–2 lasta	497,11	453,83	393,27
3– lasta	586,64	536,21	465,52

3.6 Muut lisät

Taulukossa 8 on eläkkeensaajan hoitotuen, lapsikorotuksen, rintamalisän ja ylimääräisen rintamalisän määrät vuonna 2009. Eläkkeensaajien hoitotuki on ollut vammaistukilaisissa vuoden 2008 alusta, ja siitä korvataan sairaan ja vammaisen eläkkeensaajan kotona asumisen kuluja ja erityiskustannuksia. Vammaisetuksia ovat alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki sekä eläkettä saavan hoitotuki.

Eläkkeensaaja voi saada hoitotukea, korotettua hoitotukea tai erityishoitotukea avuntarpeen, ohjauksen ja valvonnan tarpeen sekä erityiskustannusten määrän perusteella. Kela myöntää lapsikorotusta eläkkeensaajille alle 16-vuotiaista lapsista. Sotaveteraanit voivat saada rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää.

Taulukko 8. Muiden lisien määriä vuonna 2009.

Asumisaikaan suhteutettavat eläkkeensaajan vammaisetuudet		Asumisaikaan suhteuttamattomana maksettavat eläke-etuuden osat	
Perushoitotuki	57,32	Lapsikorotus	20,37
Korotettu hoitotuki	142,70	Rintamalisä	45,64
Ylin hoitotuki	301,75	Ylimääräinen rintamalisä	25–45 % 94,37 euroa ylittävästä kansaneläkkeen määrästä (vähintään 5,85 e, enintään 220,71 e)

4 Verotus

4.1 Verotettava tulo

Veronalaista tuloa ovat tietyin rajoituksin verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Tuloista on oikeus vähentää niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot (luonnolliset vähennykset). Tulo jaetaan pääomatuloon ja ansiotuloon. Ansiotuloa on muu kuin pääomatuloksi määriteltävä tulo, esimerkiksi palkka ja eläke.

Sekä työeläke että kansaneläke ovat verotettavaa ansiotuloa. Verotonta tuloa ovat kuitenkin esimerkiksi kansaneläkkeen lapsikorotus, eläkkeensaajien hoitotuki, rintamalisä ja asumistuki.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutusmaksu on veronalaista pääomatuloa vuoden 2005 alusta voimaan astuneen lain mukaan. Aikaisemmin vapaaehtoinen eläkevakuutus kuului ansiotuloverotuksen piiriin. Työnantajan järjestämä kollektiivinen lisäeläke ja kertamaksullinen eläke kuuluvat ansiotuloverotuksen piiriin.

4.2 Ansiotuloverotus

4.2.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa

Puhdas ansiotulo lasketaan vähentämällä ansiotulosta tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot (luonnolliset vähennykset). Valtionverotuksen verotettava ansiotulo saadaan vähentämällä puhtaasta ansiotulosta valtionverotuksen vähennykset ja kunnallisverotuksen verotettava tulo vähentämällä puhtaasta ansiotulosta kunnallisverotuksen vähennykset.

Lisäksi verosta tehtäviä vähennyksiä ovat valtionverotuksen työtulovähennys, valtionverotuksen invalidivähennys, elatusvelvollisuusvähennys, kotitalousvähennys, alijäämähyvitys ja erityinen alijäämähyvitys.

Tässä on käsitelty vain muutamia eläkkeensaajan ja palkansaajan oleellisia vähennyksiä. Vähennyksistä on kerrottu lisää liitteessä 1.

KUNTA	VALTIO
ANSIOTULOT YHTEENSÄ	ANSIOTULOT YHTEENSÄ
– Tulonhankkimismenot	– Tulonhankkimismenot
PUHDAS ANSIOTULO	PUHDAS ANSIOTULO
– Pakolliset vakuutusmaksut	– Pakolliset vakuutusmaksut
Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut	Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut
Veronmaksukyvyntalouden alenemismenot	Veronmaksukyvyntalouden alenemismenot
Eläketulovähennys	Työtulovähennys
Merityötulovähennys	Eläketulovähennys
Invalidivähennys	Merityötulovähennys
Opintorahavähennys	
Ansiotulovähennys	
Perusvähennys	
KV. VEROVUODEN ANSIOTULO	VV. VEROVUODEN ANSIOTULO
– Vanhat tappiot	– Vanhat tappiot
KV. VEROTETTAVA ANSIOTULO	VV. VEROTETTAVA ANSIOTULO

Eläketuloa saavan verovelvollisen puhtaasta ansiotulosta vähennetään kunnallisverotuksessa eläketulovähennys. Eläketulovähennys on vuonna 2009 enintään 8 130 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Vuoden 2009 alusta puolison eläketulovähennys on korotettu yksinasuvan vähennyksen tasolle. Vähennys pienenee 62 prosentilla siltä osin, kun puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän. Pienennysprosenttia alennettiin vuonna 2009 aiemmasta 70 prosentista. Eläketulovähennys määräytyy kansaneläkkeen täyden määrän perusteella. Siten se nousee kansaneläkkeen indeksikorotusten ja tasokorotusten seurauksena. Eläketulovähennyksen ansiosta eläkkeensaaja ei maksa veroa alle 9 044 euron vuosieläkkeestä.

Eläketulon verotusta on kevennetty palkkatuloon nähden korottamalla valtionverotuksen eläketulovähennystä vuosina 2008 ja 2009. Vuosina 2001–2007 valtionverotuksen eläketulovähennys oli merkityksetön, koska se vaikutti veroasteikon alimman tulorajan alapuolella. Vuonna 2007 täyden valtion eläketulovähennyksen määrän laskemiseksi käytettävä kerroin oli 2,22, joka korotettiin vuoden 2008 alusta 3,53:een ja vuoden 2009 alusta 3,65:een. Valtionverotuksen eläketulovähennyksen poistumaprosenttia pienennettiin 70 prosentista 53 prosenttiin vuonna 2008 ja edelleen 46 prosenttiin vuonna 2009. Muutosten tarkoituksena oli saada vuonna 2008 yksinasuvan eläkeläisen veroaste korkeintaan 53 vuotta täyttäneen palkansaajan verojen ja maksujen tasolle ja pitää yhtenäinen taso tästä eteenpäin.

Taulukko 9. *Eläketulovähennyksen täysi määrä sekä vuosituloraja, josta alkaen eläkkeensaaja alkaa maksaa veroa ja vuosituloraja, josta alkaen vähennystä ei saa enää lainkaan.*

	Täysi vähennys	Eläke, josta alkaen veroa	Eläke, josta ei enää vähennystä
Kunnallisverotus	8 130	9 044	21 243
Valtionverotus	12 490	21 463	39 643

Ansiotulovähennys lasketaan veronalaisten palkkatulojen tai muusta toiselle suoritetusta työstä saatujen ansiotulojen sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella, ei siis eläketuloista eikä työttömyyspäivärahoista.

Valtionverotuksen ansiotulovähennys otettiin käyttöön vuonna 2006 tarkoituksena toteuttaa sen avulla sellaiset ansiotuloverotuksen kevennykset, jotka siihen asti toteutettiin kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä kasvattamalla. Vuonna 2008 kuitenkin kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä korotettiin ja valtionverotuksen ansiotulovähennys pysyi vuoden 2007 tasolla. Vuonna 2009 valtionverotuksen ansiotulovähennyksen tilalle tulee työtulovähennys.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys pysyy vuonna 2009 edellisvuoden tasolla. Vähennys on 51 prosenttia tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 4,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta.

Valtionverotuksen työtulovähennys lasketaan samojen ansiotulojen perusteella kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Vähennys tehdään verosta. Valtionverotuksen työtulovähennys on 5,2 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 600 euroa. Verovelvollisen puhtaan tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen

määrä pienenee 1,2 prosentilla puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Jos valtion tulovero ei riitä vähennyksen tekemiseen, käyttämättä jäänyt osuus vähennetään kunnallisverosta, kirkollisverosta ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta näiden suhteessa.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys ulottuu noin 94 000 euron vuosituloihin ja valtionverotuksen työtulovähennys 83 600 euron vuosituloihin asti.

Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen invalidivähennyksen voi saada henkilö, jonka invalidiprosentti on vähintään 30 prosenttia. Invalidivähennys tehdään viran puolesta henkilöille, jotka saavat työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea. Kunnallisverotuksen invalidivähennys myönnetään vain muista ansiotuloista kuin eläkkeestä. Sen suuruus on haitta-asteen suuruinen osa 440 eurosta. Valtionverotuksen invalidivähennys tehdään verosta, ja sen suuruus on haitta-asteen mukainen osa 115 eurosta.

4.2.2 Valtionvero ja kunnallisvero

Valtiolle suoritetaan tuloveroa verotettavasta ansiotulosta progressiivisen tuloveroasteikon mukaan. Varallisuusverotuksesta luovuttiin vuoden 2006 alusta.

Vuonna 2009 valtion tuloveroasteikkoa muutettiin alentamalla kaikkia marginaaliveroprosentteja 1–1,5 prosenttiyksiköllä. Lisäksi tuloveroasteikkoon tehtiin neljän prosentin inflaatiotarkistus.

Taulukko 10. Valtion tuloveroasteikko vuonna 2009.

Verotettava tulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävistä tulon osasta, %
13 100–21 700	8	7,0
21 700–35 300	610	18,0
35 300–64 500	3 058	22,0
64 500–	9 482	30,5

Ansiotulosta suoritetaan kunnallisveroa kotikunnalle kunnan tuloveroprosentin perusteella. Kirkollisveron määrä lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta seurakunnan tuloveroprosentin mukaan. Myös sairaanhoitomaksu lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta.

Taulukko 11. Kuntien ja kirkon tuloveroprosentit sekä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu vuonna 2009.

	Kunnallisvero-%	Kirkollisvero-%
Helsinki	17,50	1,0
Espoo	17,50	1,0
Vantaa	18,50	1,0
Turku	18,00	1,0
Tampere	18,00	1,25
Keskimäärin koko maa	18,59	1,32
Palkansaajan sairaanhoitomaksu	1,28	
Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu	1,45	

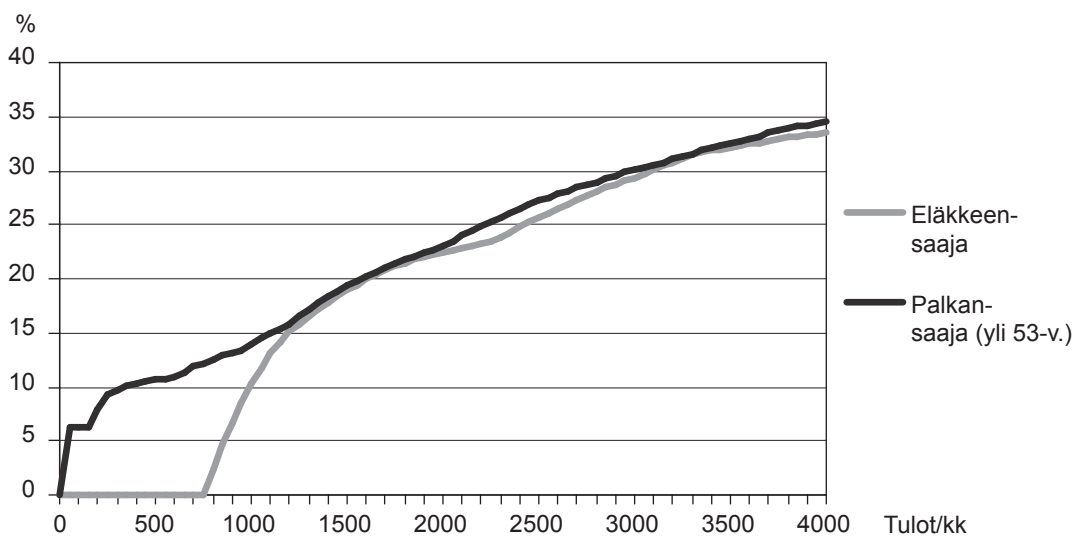
4.2.3 Eläkkeensaajien ja palkansaajien verotus

Lakisääteisten eläkkeiden verotus määräytyy pääosin samoin kuin muidenkin ansiotulojen verotus. Eläketulon ja palkkatulon vero- ja maksurasite eroavat kuitenkin erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia.

Eläketulosta myönnetään eläketulovähennys. Palkansaaja saa puolestaan tulonhankkimisvähennyksen ja työtulovähennyksen sekä maksaa työeläkemaksua (4,3/5,4 %) ja työttömyysvakuutusmaksua (0,2 %) sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua (0,70 %), jotka ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

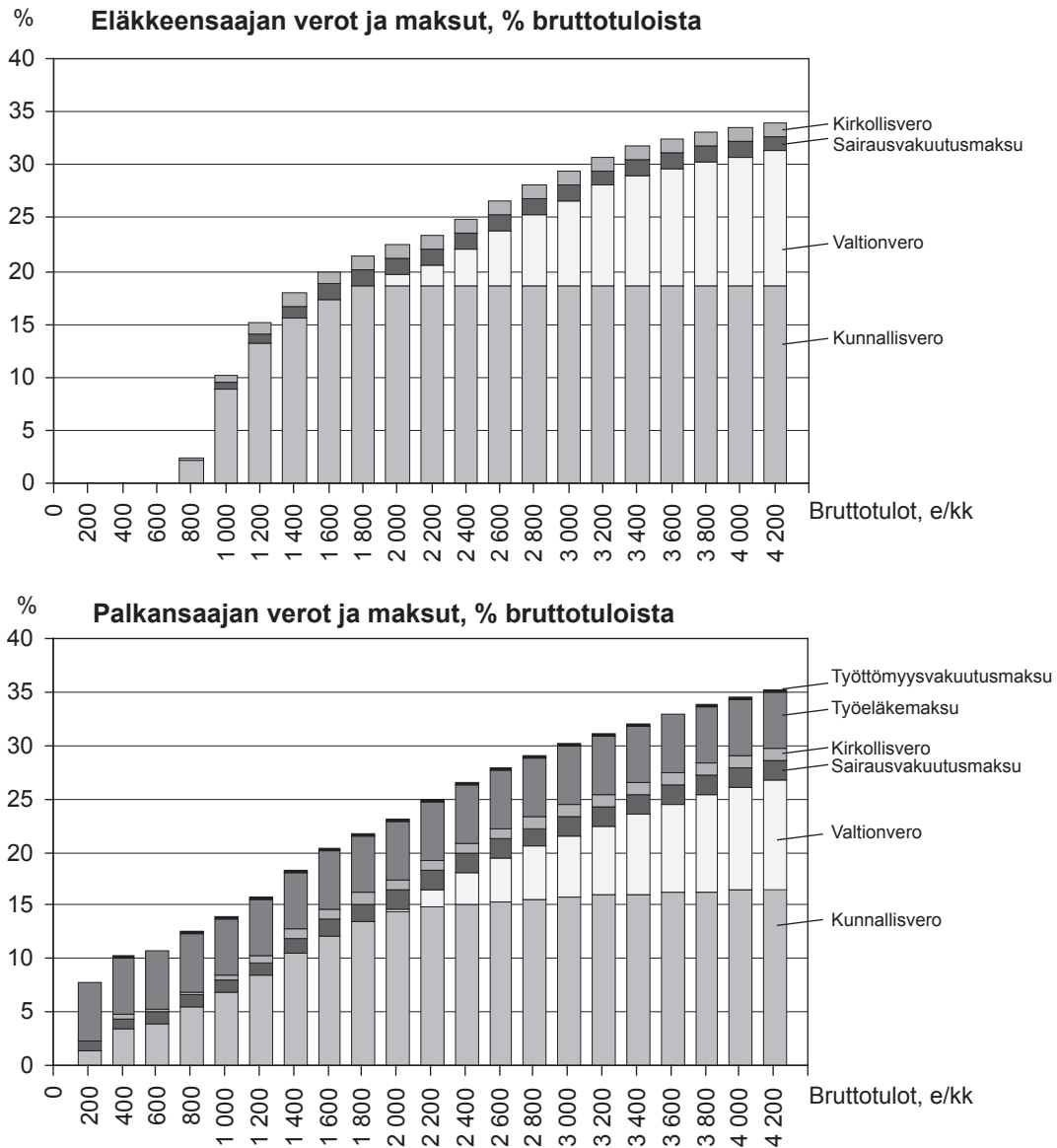
Seuraavissa kuvioissa ja taulukoissa on verrattu palkansaajan ja eläkkeensaajan verotusta eri tulotasolla. Eläketulovähennysten ansiosta eläkkeensaajan käteen jäävä tulo on alhaisemmissa tuloluokissa suurempi kuin palkansaajan samalla tulotasolla. Eläketulon verotus on ollut vuodesta 2008 alkaen kaikilla tulotasolla alhaisempi kuin palkansaajan vero- ja maksuprosentti, jossa on otettu huomioon myös palkansaajan työeläkemaksu (yli 53-v.) ja työttömyysvakuutusmaksu.

Kuvio 1. Palkansaajan (yli 53-v.) ja eläkkeensaajan verot ja maksut vuonna 2009, % tuloista. (Kuukausitulo on vuositulo/12).

Kuviossa 2 on verrattu eläkkeensaajan ja palkansaajan (yli 53-v.) verotuksen ja maksujen rakennetta eri tulotasoilla. Palkansaajalla työeläkemaksu muodostaa varsinkin pienillä tuloilla merkittävän osan vero- ja maksuprosentista.

Kuvio 2. Eläkkeensaajan ja palkansaajan verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla vuonna 2009, % bruttotuloista.

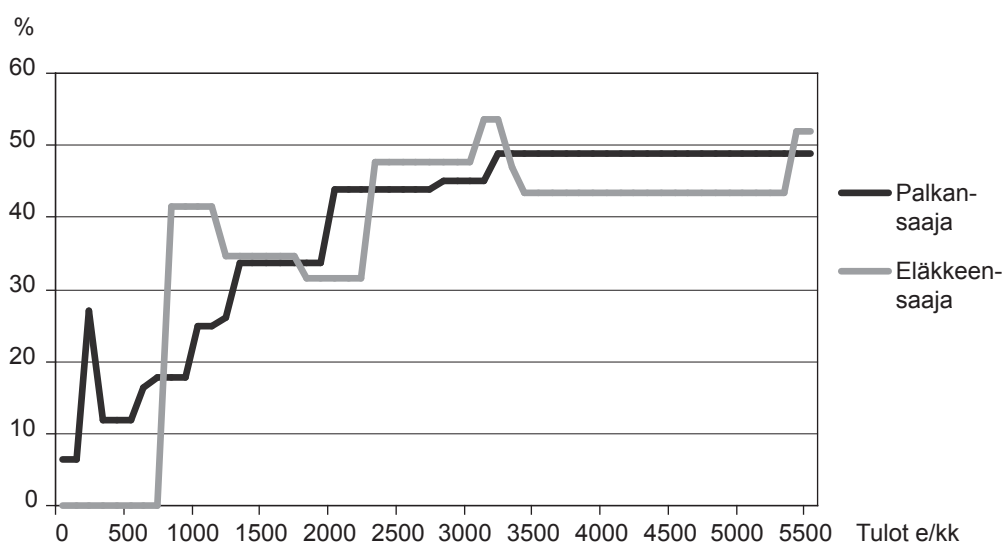

Pienituloisella palkansaajalla valtion tulovero ei riitä valtionverotuksen työtulovähennyksen tekemiseen, jolloin alijäämä vähennetään kunnallis- ja kirkollisverosta sekä sairaanhoitomaksusta näiden suhteessa.

Taulukko 12. Verot ja maksut vuonna 2009, % tuloista.

Tulot kk (vuositulo/12)	Eläkkeen- saaja	Palkansaaja, alle 53-v.	Palkansaaja, yli 53-v.
500	0,0	9,8	10,6
750	0,0	11,4	12,2
1 000	10,2	13,2	14,0
1 250	15,8	15,7	16,5
1 500	19,0	18,5	19,3
1 750	21,2	20,6	21,4
2 000	22,5	22,3	23,0
2 250	23,5	24,7	25,3
2 500	25,7	26,5	27,2
2 750	27,7	28,0	28,7
3 000	29,4	29,4	30,1
3 500	32,2	31,9	32,6
4 000	33,6	34,0	34,6
5 000	35,5	36,8	37,5
6 000	37,7	39,1	39,7
7 000	39,7	41,6	42,1
8 000	41,2	43,3	43,8

Kuviossa 3 on esitetty palkansaajan ja eläkkeensaajan tulonlisäyksestä veroihin ja maksuihin menevä osuus eri tulotasolla. Eläketulovähennys pienenee nopeasti tulojen kasvaessa, joten eläkkeiden verotus kiristyy voimakkaasti 800–1 100 euron tulotasolla, jolla eläkkeensaaja maksaa tulonlisäyksestä veroa 42 prosenttia. Valtionveroasteikon muutos näkyy selvästi, kun eläketulo on vajaan 2 300 euron kuukausitulojen kohdalla, tällöin valtionveroasteikossa ollaan 21 700 euron rajalla. Eläketulon ylittäessä kyseisen rajan joutuu eläkkeensaaja maksamaan tulonlisäyksestä veroa 48–53 prosenttia noin 3 300 euron tuloihin saakka.

Kuvio 3. Palkansaajan ja eläkkeensaajan marginaaliveroaste vuonna 2009 eri tulotasolla.

Eläkkeensaajan palkkatuloa verotetaan kuten mitä tahansa palkkatuloa. Muut ansiotulot pienentävät eläketulovähennystä: kun vähennys pienenee, veroprosentti kasvaa. Toisaalta varsinaisesta palkkatulosta saa tulonhankkimisvähennyksen sekä ansiotulovähennyksen ja työtulovähennyksen. Työttömyysvakuutusmaksua ei peritä 65 vuotta täyttäneen saamasta palkasta eikä työeläkemaksua 68 vuotta täyttäneen saamasta palkasta.

Ulkomailla pysyvästi asuvien eli rajoitetusti verovelvollisten Suomesta saamia eläkkeitä alettiin vuodesta 2006 alkaen verottaa samalla tavalla kuin Suomessa asuvien eläkkeitä. Veroprosentti, vähennykset ja veroilmoitusmenettely ovat samat kuin Suomessa asuvilla. Aiemmin ulkomailla asuvien eläkkeistä perittiin 35 prosentin lähdevero. Ulkomaisen eläkkeensaajan kaikki verot, myös keskimääräisen kunnallisveroprosentin mukainen laskennallinen kunnallisvero, menevät valtiolle.

Joissain tilanteissa Suomen ja henkilön asuinvaltion välisen verosopimusten perusteella eläkettä ei veroteta lainkaan Suomessa, vaan ainoastaan eläkkeensaajan asuinvaltiossa.

Ulkomailta maksettava eläke on usein verotettu jo maassa, josta eläkettä maksetaan. Tällöin Suomessa ei määrätä eläkkeestä tuloveroa, mutta eläke korottaa Suomesta saadun tulon veroa. Joistain maista saatua eläkettä ei veroteta kyseisessä maassa ja silloin Suomi verottaa eläkkeen normaalisti.

Yksittäisestä maasta saadun eläkkeen verokohtelu selviää Suomen ja kyseisen maan välisestä verosopimuksesta, jotka tehdään kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi. Suomella on sopimus yli 60 valtion kanssa. Ulkomaisesta eläkkeestä määrätään tavallisesti Suomessa vakuutetun sairaanhoitomaksu.

4.3 Pääomatuloverotus

Verotettavasta pääomatulosta maksetaan tuloveroa pääomatuloveroprosentin (28 %) mukaan. Myös vapaaehtoinen eläkevakuutus on kuulunut pääomatuloverotuksen piiriin vuoden 2005 alusta.

4.3.1 Vähennykset pääomatuloverotuksessa

PÄÄOMATULOT YHTEENSÄ
– Tulonhankkimiskulut
PUHDAS PÄÄOMATULO
– Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut
Metsävähennys
Metsätalouden pääomatulosta tehtävät muut vähennykset
Tulolähteiden tappiot
Asunto-, opinto- ja tulonhankkimisvelan korot
VEROVUODEN PÄÄOMATULO
– Vanhat tappiot
VEROTETTAVA PÄÄOMATULO

4.3.2 Vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus

Vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotus siirtyi ansiotuloverotuksesta pääomatuloverotuksen piiriin vuoden 2005 alusta. Vuonna 2005 maksuja sai vähentää ansiotuloista, jos vakuutus oli otettu ennen 6.5.2004. Vuoden 2006 alusta kaikki vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut vähennetään pääomatuloista, vaikka vakuutus olisi otettu ennen 6.5.2004.

Uuden eläkevakuutuksen (otettu 6.5.2004 tai sen jälkeen) perusteella maksettu eläke verotetaan kokonaisuudessaan pääomatulona. Vanhan eläkevakuutuksen (otettu ennen 6.5.2004) perusteella maksettavaa eläkettä verotetaan aikanaan sen mukaan, miten vähennyksetkin on tehty. Esimerkiksi se eläkkeen osa, joka on kertynyt ennen vuoden 2006 alkua maksetuista maksuista ja pääomalle kertyneestä tuotosta, verotetaan ansiotulona.

Vanhoissa vakuutuksissa noudatetaan aikaisempia eläkkeen alkamisikärajoja vuoden 2009 loppuun. Jos vakuutusehtoja ei ole tänä aikana muutettu, vakuutusmaksut eivät ole vähennyskelpoisia vuoden 2010 alusta, jos vanhuuseläkkeen alkamisikä on alle 62 vuotta. Työnantajan ottamiin vapaaehtoisin eläkevakuutuksiin ei liity siirtymäkautta, joten niiden verotukseen ei tullut muutoksia vuoden 2006 alusta.

Uusien säännösten mukaan oman vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksuja on oikeus vähentää pääomatulosta 5 000 euroa vuodessa. Jos työnantaja on ottanut verovelvolliselle tällaisen vakuutuksen, itse otetun vakuutuksen maksuja voi vähentää enintään 2 500 euroa. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että vakuutus sopimuksen mukaan eläkettä aletaan maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 62 vuotta ja että vakuutusta ei voida ostaa takaisin aikaisemmin muilla perusteilla kuin vakuutetun vähintään vuoden kestäneen työttömyyden, pysyvän työkyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Ennen lakiesityksen antamista eli ennen 6.5.2004 otettuihin eläkevakuutuksiin sovellettiin vanhoja säännöksiä vielä vuonna 2005. Vakuutusmaksut vähennettiin siis ansiotulosta ja eläke verotettiin ansiotulona. Vähennyksen enimmäismäärä oli 8 500 euroa vuodessa. Jos maksut olivat yli 2 500 euroa tai yli 10 prosenttia puhtaista ansiotuloista, ne sai vähentää vain jos vakuutusturva jäi alle 60 prosenttiin eläkepalkasta. Eläke oli nostettavissa vanhan sopimuksen mukaisessa eläkeiässä, joka voi olla 55, 58 tai 60 vuotta.

Työnantajan järjestämän lisäeläketurvan kautta saatua eläkettä verotetaan vastaisuudessakin ansiotulona. Jos työntekijä maksaa kollektiivisen lisäeläketurvan maksuja myös itse, saa hän vähentää maksamansa maksut eräin edellytyksin omassa verotuksessaan ansiotuloista.

Muusta kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta otetun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia. Ulkomailta Suomeen muuttaneen henkilön maksamat tällaisen vakuutuksen maksut ovat kuitenkin vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muuttovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henkilön Suomeen muuttamista.

5 Kokonaiseläke

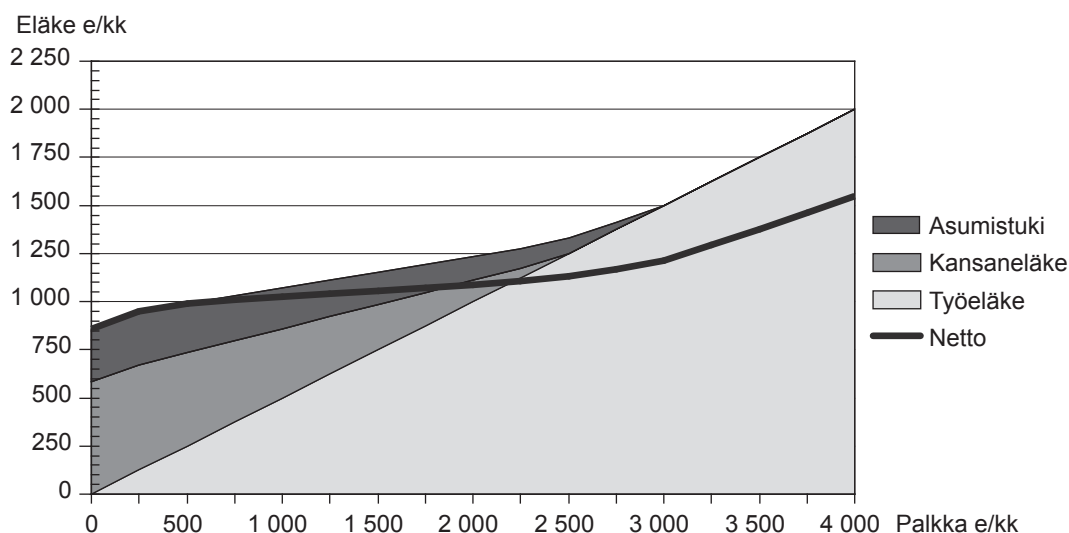
Kuten edellä on kuvattu, lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä ja asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä. Työtaturmassa tai liikenteessä loukkaantuneelle voidaan maksaa myös niin sanottuja SOLITA-eläkkeitä.

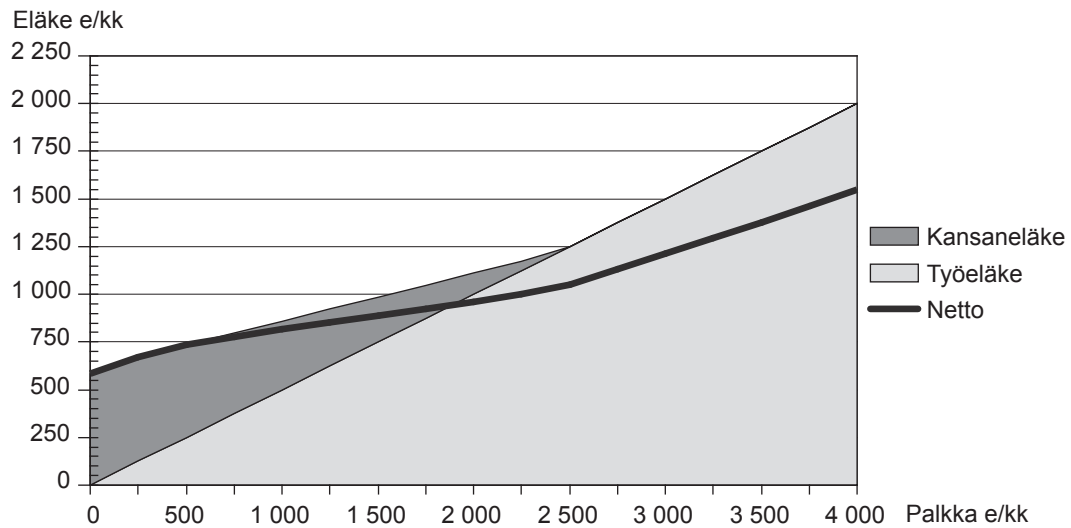
Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä ja eläkeaikana. Kansaneläkkeen tarkoituksena on taata vähimmäiseläke sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan.

Kuviossa 4 on esitetty työeläkkeen ja kansaneläkkeen muodostama eläkkeensaajan kokonaiseläke työuran aikaisen palkan mukaan. Eläkkeensaajalle voidaan myöntää myös tulovähenteistä asumistukea, joka on kuviossa mukana. Asumistuki on laskettu olettaen, että asumiskustannukset ovat 371 euroa kuukaudessa (arvio keskimääräisistä asumiskustannuksista vuonna 2009). Koska asumistuki ei ole automaattisesti kokonaiseläkkeeseen kuuluva osa, vaan riippuu myös asumiskustannuksista, on kuviossa 5 esitetty kokonaiseläke ilman asumistukea. Eläkkeensaajien asumistukea sai vuoden 2008 lokakuussa reilut 174 000 henkilöä ja keskimääräinen asumistuki oli 160 euroa kuukaudessa.

Kuvioissa 4 ja 5 työeläke on 50 prosenttia palkasta ja kyseessä on yksinäinen eläkkeensaaja. Kansaneläke alkaa 65-vuotiaana. Kuvioissa ei ole otettu huomioon mahdollista 4,5 prosentin karttumaa tai muita työeläkkeen osia, joita kansaneläkkeessä ei oteta huomioon.

Kuvio 4. Työeläke, kansaneläke ja asumistuki vuonna 2009.

Kuvio 5. Kokonaiseläke vuonna 2009.

Seuraavilla esimerkeillä on kuvattu yksityisen puolen työntekijän työ- ja kansaneläkkeestä koostuvaa kokonaiseläkettä brutto- ja nettotasoisena.

Verotus on laskettu olettaen, että samaa kuukausituloa on saatu koko vuoden ajan. Verotuksessa kuntien tuloveroprosentiksi on oletettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti 18,59 ja kirkollisveroprosentiksi keskimääräinen kirkollisveroprosentti 1,32. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu palkansaajalla on 1,28 prosenttia ja päivärahamaksu 0,7 prosenttia. Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu on 1,45 prosenttia. Palkansaajan työeläkemaksuksi on oletettu yli 53-vuotiaan maksu 5,4 prosenttia.

Asumistuen laskennassa asumiskustannuksiksi on oletettu 371 euroa kuukaudessa (arvio asumistukea saavien keskimääräisestä asumiskustannuksesta vuonna 2009).

Esimerkki 1.

Taulukossa on esitetty tilanne, jossa vanhuuseläke alkaa 65-vuotiaana vuonna 2009. Kahdelta vuodelta ansaittu 4,5 prosentin karttuma ei vähennä kansaneläkettä. Esimerkissä oletetaan, että 63 ikävuoden täyttämiseen mennessä karttunut työeläke on 50 prosenttia palkkatasosta, ja myös 4,5 prosentin karttuma on laskettu tästä samasta palkkatasosta. Palkassa on otettu huomioon 53 vuotta täyttäneen työeläkemaksu. 4,5 prosentin karttuma on laskettu olettaen, että palkasta on jo vähennetty työntekijän eläkemaksu.

Yksinäinen eläkkeensaaja.

Brutto- palkka (BP)	Netto- palkka (NP)	Työ- eläke	Työ- eläke 4,5 %	Kansan- eläke	Kokonaiseläke					
					Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+asumis- tuki	% NP:sta
0	0	0	0	584	584	...	584	...	859	...
250	227	125	23	547	695	278	695	306	962	424
500	447	250	45	485	780	156	769	172	1007	225
750	658	375	68	422	865	115	819	124	1028	156
1000	860	500	90	360	950	95	868	101	1049	122
1250	1044	625	113	297	1035	83	918	88	1070	102
1500	1210	750	135	235	1120	75	968	80	1091	90
1750	1376	875	158	172	1205	69	1022	74	1116	81
2000	1540	1000	180	110	1290	64	1078	70	1143	74
2250	1680	1125	203	47	1375	61	1134	67	1170	70
2500	1820	1250	225	0	1475	59	1199	66	1199	66
2750	1960	1375	248	0	1623	59	1295	66	1295	66
3000	2098	1500	270	0	1770	59	1392	66	1392	66
3250	2233	1625	293	0	1918	59	1494	67	1494	67
3500	2361	1750	315	0	2065	59	1595	68	1595	68
3750	2488	1875	338	0	2213	59	1696	68	1696	68
4000	2616	2000	360	0	2360	59	1784	68	1784	68
4250	2744	2125	383	0	2508	59	1861	68	1861	68
4500	2871	2250	405	0	2655	59	1938	68	1938	68
4750	2999	2375	428	0	2803	59	2016	67	2016	67
5000	3127	2500	450	0	2950	59	2093	67	2093	67
5250	3254	2625	473	0	3098	59	2168	67	2168	67
5500	3382	2750	495	0	3245	59	2236	66	2236	66
5750	3510	2875	518	0	3393	59	2314	66	2314	66
6000	3621	3000	540	0	3540	59	2397	66	2397	66
7000	4052	3500	630	0	4130	59	2732	67	2732	67
8000	4497	4000	720	0	4720	59	3066	68	3066	68
9000	4950	4500	810	0	5310	59	3400	69	3400	69
10000	5403	5000	900	0	5900	59	3689	68	3689	68

Esimerkki 2.

Esimerkissä työeläke on kansaneläkkeen alkamishetken tasossa ja siinä ovat mukana ne osat, jotka kansaneläkettä määrättäessä otetaan huomioon. Taulukko kuvaa vuonna 2009 alkavaa työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, tai sellaisen 65 vuotta täyttävän henkilön tilannetta, joka ei työskentele 63 ikävuoden täyttämisen jälkeen. Kansaneläke on varhentamaton kansaneläke 65-vuotiaana. Esimerkissä oletetaan, että työeläke on 50 prosenttia palkkatasosta.

Yksinäinen eläkkeensaaja.

Brutto-palkka (BP)	Netto-palkka (NP)	Työ-eläke	Kansaneläke	Kokonaiseläke					
				Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+asumis-tuki	% NP:sta
0	0	0	584	584	...	584	...	859	...
250	227	125	547	672	269	672	297	947	418
500	447	250	485	735	147	735	164	989	221
750	658	375	422	797	106	779	118	1012	154
1000	860	500	360	860	86	816	95	1027	119
1250	1044	625	297	922	74	852	82	1042	100
1500	1210	750	235	985	66	889	73	1058	87
1750	1376	875	172	1047	60	925	67	1073	78
2000	1540	1000	110	1110	55	962	62	1088	71
2250	1680	1125	47	1172	52	1001	60	1106	66
2500	1820	1250	0	1250	50	1052	58	1130	62
2750	1960	1375	0	1375	50	1134	58	1170	60
3000	2098	1500	0	1500	50	1215	58	1215	58
3250	2233	1625	0	1625	50	1297	58	1297	58
3500	2361	1750	0	1750	50	1379	58	1379	58
3750	2488	1875	0	1875	50	1465	59	1465	59
4000	2616	2000	0	2000	50	1551	59	1551	59
4250	2744	2125	0	2125	50	1636	60	1636	60
4500	2871	2250	0	2250	50	1722	60	1722	60
4750	2999	2375	0	2375	50	1792	60	1792	60
5000	3127	2500	0	2500	50	1857	59	1857	59
5250	3254	2625	0	2625	50	1923	59	1923	59
5500	3382	2750	0	2750	50	1988	59	1988	59
5750	3510	2875	0	2875	50	2054	59	2054	59
6000	3621	3000	0	3000	50	2119	59	2119	59
7000	4052	3500	0	3500	50	2375	59	2375	59
8000	4497	4000	0	4000	50	2658	59	2658	59
9000	4950	4500	0	4500	50	2941	59	2941	59
10000	5403	5000	0	5000	50	3224	60	3224	60

Esimerkki 3.

Eläke alkaa 63-vuotiaana. Ennen 65 vuoden täyttämistä otettuun kansaneläkkeeseen tehdään 0,4 prosentin varhennusvähennys jokaista varhennuskuukautta kohti, joten kahdelta vuodelta vähennys on yhteensä 9,6 prosenttia.

Brutto- palkka (BP)	Netto- palkka (NP)	Työ- eläke	Kansan- eläke	Kokonaiseläke					
				Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+asumis- tuki	% NP:sta
0	0	0	528	528	...	528	...	803	...
250	227	125	495	620	248	620	273	895	395
500	447	250	438	688	138	688	154	958	214
750	658	375	382	757	101	756	115	1002	152
1000	860	500	325	825	83	796	93	1018	118
1250	1044	625	269	894	72	836	80	1035	99
1500	1210	750	212	962	64	876	72	1052	87
1750	1376	875	156	1031	59	916	67	1069	78
2000	1540	1000	99	1099	55	956	62	1086	70
2250	1680	1125	43	1168	52	998	59	1105	66
2500	1820	1250	0	1250	50	1052	58	1130	62
2750	1960	1375	0	1375	50	1134	58	1170	60
3000	2098	1500	0	1500	50	1215	58	1215	58
3250	2233	1625	0	1625	50	1297	58	1297	58
3500	2361	1750	0	1750	50	1379	58	1379	58
3750	2488	1875	0	1875	50	1465	59	1465	59
4000	2616	2000	0	2000	50	1551	59	1551	59
4250	2744	2125	0	2125	50	1636	60	1636	60
4500	2871	2250	0	2250	50	1722	60	1722	60
4750	2999	2375	0	2375	50	1792	60	1792	60
5000	3127	2500	0	2500	50	1857	59	1857	59
5250	3254	2625	0	2625	50	1923	59	1923	59
5500	3382	2750	0	2750	50	1988	59	1988	59
5750	3510	2875	0	2875	50	2054	59	2054	59
6000	3621	3000	0	3000	50	2119	59	2119	59
7000	4052	3500	0	3500	50	2375	59	2375	59
8000	4497	4000	0	4000	50	2658	59	2658	59
9000	4950	4500	0	4500	50	2941	59	2941	59
10000	5403	5000	0	5000	50	3224	60	3224	60

Esimerkki 4. Nettoeläkkeen muutos 2005–2008.

Taulukossa on oletettu, että eläke on alkanut vuonna 2005, jonka jälkeen kansaneläkettä on korotettu kansaneläkeindeksiin ja työeläkettä työeläkeindeksiin mukaan. Kansaneläkkeeseen on lisäksi tehty tasokorotukset vuosina 2005, 2006 ja 2008. Vuonna 2008 kuntaryhmäluokituk- sen poistuttua toisessa kuntaryhmässä asuvien kansaneläke nousi ensimmäisen kuntaryhmän tasolle.

Yksinäinen, 1. kuntaryhmässä asuva eläkkeensaaja

2005			Nettoeläke				Nettoeläkkeen muutos, %	
Työeläke/kk	Kansaneläke/kk	Nettoeläke/kk	2006	2007	2008	2009	2005–2009	2008–2009
0	504	504	512	525	558	584	15,9	4,6
250	402	647	659	675	716	750	15,9	4,8
500	277	718	731	749	791	833	16,0	5,4
750	152	789	803	824	866	915	16,0	5,7
1000	27	859	875	897	944	1000	16,4	5,9
1250	0	978	998	1020	1081	1147	17,3	6,1
1500	0	1120	1149	1180	1256	1330	18,7	5,9
1750	0	1278	1308	1348	1432	1519	18,9	6,1
2000	0	1423	1458	1502	1595	1710	20,2	7,2
2250	0	1569	1609	1656	1727	1864	18,8	7,9
2500	0	1715	1760	1810	1859	2010	17,2	8,1
2750	0	1857	1907	1961	2014	2155	16,1	7,0
3000	0	1988	2044	2103	2160	2290	15,2	6,0
3250	0	2119	2180	2245	2307	2448	15,6	6,1
3500	0	2249	2317	2388	2454	2606	15,9	6,2
3750	0	2380	2454	2530	2601	2764	16,1	6,3
4000	0	2511	2590	2672	2748	2922	16,4	6,4

Yksinäinen, 2. kuntaryhmässä asuva eläkkeensaaja

2005			Nettoeläke				Nettoeläkkeen muutos, %	
Työeläke/kk	Kansaneläke/kk	Nettoeläke/kk	2006	2007	2008	2009	2005–2009	2008–2009
0	483	483	492	504	558	584	20,9	4,6
250	382	632	642	657	716	750	18,7	4,8
500	257	706	718	736	791	833	18,0	5,4
750	132	778	790	809	866	915	17,7	5,7
1000	0	844	859	878	944	1000	18,4	5,9
1250	0	978	998	1020	1081	1147	17,3	6,1
1500	0	1120	1149	1180	1256	1330	18,7	5,9
1750	0	1278	1308	1348	1432	1519	18,9	6,1
2000	0	1423	1458	1502	1595	1710	20,2	7,2
2250	0	1569	1609	1656	1727	1864	18,8	7,9
2500	0	1715	1760	1810	1859	2010	17,2	8,1
2750	0	1857	1907	1961	2014	2155	16,1	7,0
3000	0	1988	2044	2103	2160	2290	15,2	6,0
3250	0	2119	2180	2245	2307	2448	15,6	6,1
3500	0	2249	2317	2388	2454	2606	15,9	6,2
3750	0	2380	2454	2530	2601	2764	16,1	6,3
4000	0	2511	2590	2672	2748	2922	16,4	6,4

Lähteet

HE 112/2008vp. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2009 tuloveroasteikkolaiksi ja eräiksi muiksi tuloveroperusteita koskeviksi muutoksiksi.

HE 189/2008vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun maksuprosentista annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Laki eläkkeensaajan asumistuesta 11.5.2007/571.
<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20070571?toc=1>

Kansaneläkelaitos. www.kela.fi

Kansaneläkelaki 568/2007. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070568>

Kelan tilastollinen vuosikirja 2006.

Laki vammaisetuksista 570/2007. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070570>

Suomen eläkejärjestelmä (2007) toim. Hietaniemi, Marjukka & Ritola, Suvi. Eläketurvakeskus.
<http://www.etk.fi/page.asp?Section=11851>

Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://www.stm.fi>

Työeläkelakipalvelu – ohjeistot. Eläketurvakeskus.
<http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi/fi/soveltamisohje/>

Verohallinto. <http://www.vero.fi>

Vuoden 2009 tuloveroasteikkolaki 945/2008.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080945>

Liitteet

Liite 1. Verovähennykset ansiotuloverotuksessa

Ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Tulonhankkimismenot:

- Tulonhankkimisvähennys 620 euroa kaikille palkkatuloa saaville
- Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset 600 euroa ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 7 000 euroa.
- Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut
- Muut tulonhankkimiskulut vain siltä osin kuin ne ylittävät edellä mainitun tulonhankkimisvähennyksen (mm. menot ammattikirjallisuudesta, työhuonekulut, työpukukustannukset)
- Moottorisaha- ja metsurivähennys.

Puhtaasta ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Pakolliset vakuutusmaksut

Lakisääteinen työntekijän eläkemaksu (alle 53-v. 4,3 % ja 53-v ja yli 5,4 %)

Työttömyysvakuutusmaksu (0,2 %)

Sairausvakuutuksen päivärahamaksu (0,7 %)

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta verovelvollisen suorittamia maksuja 5 prosenttia palkasta, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa ja enintään työnantajan lisäeläketurvasta maksama määrä. Edellytyksenä on, että eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 60 vuotta.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Harkinnanvarainen vähennys, joka annetaan kun veronmaksukyky on olennaisesti alentunut esimerkiksi työttömyyden, sairauden tai elatusvelvollisuuden takia. Sairauden perusteella veronmaksukyvyyn katsotaan alentuneen oleellisesti, jos henkilön ja hänen perheenjäsentensä yhteenlaskettujen sairauskulujen määrä on vähintään 700 euroa verovuonna ja samalla vähintään 10 prosenttia henkilön puhtaiden pääomatulojen ja ansiotulojen yhteismäärästä. Vähennys on enintään 1 400 euroa.

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään valtionverotuksessa

Valtionverotuksen merityötulovähennys

Merityötulovähennys on 18 prosenttia merityötulosta, enintään 6 650 euroa.

Valtionverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 3,65 kerrotaan täyden kansaneläkkeen (yksinäinen) määrä, ja tästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman

verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Vuonna 2009 eläketulovähennys on enintään 12 490 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Eläketulovähennystä pienennetään 46 prosentilla määrästä, jolla puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän.

$$12\,490 - 0,46 \times (\text{puhtaat ansiotulot} - 12\,490)$$

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään kunnallisverotuksessa

Kunnallisverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 1,37 kerrotaan täyden kansaneläkkeen määrä, ja tästä vähennetään täyden perusvähennyksen määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Eläketulovähennys on vuonna 2009 enintään 8 130 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Jos verovelvollisen puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän, eläketulovähennystä pienennetään 62 prosentilla ylimenevän osan määrästä.

$$8\,130 - 0,62 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 8\,130)$$

Kunnallisverotuksen invalidivähennys

Muusta puhtaasta ansiotulosta kuin eläketulosta vähennetään 440 euroa, kun haitta-aste on 100 prosenttia. Jos haitta-aste on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, vähennyksenä myönnetään prosenttimäärän mukainen osuus 440 eurosta. Vähennys on kuitenkin vähintään sen suuruinen kuin mihin henkilöllä oli oikeus vuonna 1982.

Jos verovelvollinen on verovuonna saanut Kelan työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Kunnallisverotuksen merityötulovähennys

30 prosenttia merityötulosta, enintään 11 350 euroa. Korotetaan 170 eurolla jokaista kuukautta kohden, jonka aikana alus ei käy Suomen satamassa tai rajojen sisäpuolella.

Opintorahavähennys

Enintään 2 600 euroa, kuitenkin enintään opintorahan määrä. Vähennystä pienennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla puhtaan ansiotulon määrä ylittää vähennyksen täyden määrän.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys

Ansiotulovähennys lasketaan veronalaisten palkkatulojen tai muusta toiselle suoritetusta työstä saatujen ansiotulojen sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella, ei siis eläketuloista eikä työttömyyspäivärahoista.

Ansiotulovähennys on 51 prosenttia tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa. Verovelvollisen puhtaana ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 4,5 prosentilla puhtaana ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta. Puhtaassa ansiotulossa on mukana myös mahdolliset eläke- ym. etuudet.

$$\text{Ansiotulovähennys} = 0,51 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500), 7\,230 \text{ euron tuloihin aste} \\ + 0,28 \times (\text{Ansiotulo} - 7\,230) \text{ tulojen } 7\,230 \text{ euroa ylittävältä osalta, enintään } 3\,570$$

Kun puhdas ansiotulo > 14 000 euroa:

$$\text{Ansiotulovähennys} - 0,045 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 14\,000)$$

Perusvähennys

Perusvähennys myönnetään kaikkien muiden vähennysten vähentämisen jälkeen. Jos puhdas ansiotulo edellä mainittujen vähennysten jälkeen ei ole yli 1 480 euroa, on siitä vähennettävä tämän tulon määrä. Jos puhtaana ansiotulon määrä ylittää täyden perusvähennyksen määrän, vähennystä pienennetään 20 prosentilla yli menevän tulon määrästä.

$$1\,480 - 0,2 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 1\,480)$$

Valtionverosta tehtävät vähennykset

Valtionverotuksen työtulovähennys

Valtionverotuksen työtulovähennys lasketaan samojen ansiotulojen perusteella kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Valtionverotuksen ansiotulovähennys on 5,2 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 600 euroa. Verovelvollisen puhtaana tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,2 prosentilla puhtaana ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Vähennys tehdään ennen alijäämähyvitystä ja erityistä alijäämähyvitystä. Jos valtion tulovero ei riitä vähennyksen tekemiseen, vähennys tehdään kunnallisverosta, sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

Kun puhdas ansiotulo < 33 000 euroa:

$$0,052 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500)$$

Kun puhdas ansiotulo > 33 000 euroa:

$$0,052 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500) - 0,012 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 33\,000)$$

Valtionverotuksen invalidivähennys

Invalidivähennys lasketaan kertomalla 115 euroa invaliditeettiprosentilla (30–100 %). Jos verovelvollinen on verovuonna saanut pakolliseen eläketurvaan perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säi-

lyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Elatusvelvollisuusvähennys

Elatusvelvollisuusvähennys on 1/8 maksetun elatusavun määrästä, enintään 80 euroa lasta kohti.

Kotitalousvähennys

Vuonna 2009 kotitalousvähennyksen enimmäismäärä nousi 3 00 euroon ja samalla vähennyksen käyttötarkoituksen sisäiset rajat poistuivat. Vuodesta 2009 lähtien vähennyksen piiriin kuuluvat myös tietotekniikan asennus- ja neuvontapalvelut. Verovelvollinen saa vähentää kotitalous-, hoiva- tai hoitotyöstä sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyöstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pakollisen työeläkemaksun, tapaturma-, ryhmähenki- ja työttömyysvakuutusmaksut (ei kuitenkaan työntekijän osuutta) ja lisäksi 30 prosenttia maksamastaan palkasta. Ennakkoperintärekisterissä olevan työkorvauksesta on mahdollista vähentää 60 prosenttia. Omavastuu on 100 euroa. Vähennys tehdään ensisijaisesti valtion verosta ja jos se ei riitä, myös kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa. Vähennys voidaan siirtää vähennettäväksi myös puolison verotuksessa, jos oma valtionvero ei riitä vähennyksen tekemiseen. Ansiotulosta menevästä verosta vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen alijäämähyvitystä.

Alijäämähyvitys

Jos pääomatuloja ei ole tai niitä on vähemmän kuin pääomatuloon kohdistuvia vähennyskelpoisia menoja, syntyy alijäämä. Pääomatuloveroprosentin (28 %) mukainen osuus alijäämästä voidaan vähentää ansiotuloverosta. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä on 1 400 euroa. Lapsikorotus enimmäismäärään on 400 euroa, kahdesta tai useammasta lapsesta korotus on 800 euroa. Ensiasunnon koroista voidaan vähentää alijäämähyvityksenä kuitenkin 30 prosenttia.

Erityinen alijäämähyvitys

Pääomatulolajin alijäämää voi syntyä myös pääomatuloista vähennettävien vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen perusteella. Jos vähennyskelpoisten vakuutusmaksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, 28 prosenttia yli menevästä osasta vähennetään ansiotulon verosta. Erityisen alijäämähyvityksen määrä ei sisälly alijäämähyvityksen enimmäismäärän laskentaan.

Liite 2. Veroperusteita ja sosiaalivakuutusmaksuja

Liitetaulukko 1. Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä vuosina 1990–2009, euroa.

	Kunnallisverotuksen eläketulovähennys		Valtionverotuksen eläketulovähennys
	Yksinäinen	Puoliso	
1990	4 692,44	3 733,77	3 528,7
1991	4 995,18	4 204,70	3 767,4
1992	5 197,01	4 372,89	4 087,0
1993	5 382,01	4 541,07	4 389,7
1994	5 382,01	4 541,07	4 221,5
1995	5 516,56	4 641,99	4 255,2
1996	5 533,38	4 658,81	4 120,6
1997	5 567,02	4 709,26	3 851,5
1998	5 684,75	4 810,17	3 885,1
1999	5 785,66	4 894,27	3 868,3
2000	5 869,76	4 961,54	3 902,0
2001	6 273,41	5 331,56	1 463,2
2002	6 540	5 580	1 500,1
2003	6 640	5 660	1 550,0
2004	6 690	5 710	1 530,0
2005	6 810	5 830	1 430,0
2006	6 950	5 960	1 460,0
2007	7 150	6 140	1 590,0
2008	7 710	6 670	11 060
2009	8 130	8 130	12 490

Liitetaulukko 2. Valtion tuloveroasteikon alaraja vuosina 1990–2009.

	euroa
1990	6 391
1991	6 728
1992	6 728
1993	6 728
1994	6 896
1995	7 064
1996	7 232
1997	7 568
1998	7 737
1999	7 905
2000	8 006
2001	11 100
2002	11 500
2003	11 600
2004	11 700
2005	12 000
2006	12 200
2007	12 400
2008	12 600
2009	13 100

Liitetaulukko 3. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti ja kirkollisveroprosentti vuosina 1991–2009.

	Keskim. kunnallisvero-%	Keskim. kirkollisvero-%
1991	16,62	1,28
1992	16,88	1,28
1993	17,20	1,3
1994	17,52	1,3
1995	17,53	1,3
1996	17,51	1,3
1997	17,43	1,3
1998	17,54	1,3
1999	17,62	1,3
2000	17,67	1,3
2001	17,67	1,3
2002	17,78	1,3
2003	18,03	1,3
2004	18,12	1,3
2005	18,29	1,33
2006	18,40	1,33
2007	18,46	1,33
2008	18,55	1,33
2009	18,59	1,32

Liitetaulukko 4. Eläkkeensaajan ja palkansaajan kansaneläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu vuosina 1990–2009.

	Kansaneläkevakuutusmaksu		Sairausvakuutusmaksu (2006 alkaen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu)			Sairausvakuutuksen päiväraha- maksu
	Eläkkeensaaja	Palkansaaja	Eläkkeensaaja	Palkansaaja	Korotus yli 80 000 mk osalta	Palkansaaja
1990	0	1,55	1,7	1,7		
1991	0	1,55	1,7	1,7	1	
1992	3,05	3,05	2,2	2,2	1,5	
1993	2,80	1,80	3,9	1,9	1,5	
1994	2,55	1,55	4,9	1,9	1,9	
1995	1,55	0,55	4,9	1,9	1,9	
1996			4,9	1,9	1,45	
1997			4,9	1,9	0,45	
1998			4,2	1,5	0,45	
1999			3,9	1,5		
2000			3,2	1,5		
2001			2,7	1,5		
2002			1,9	1,5		
2003			1,5	1,5		
2004			1,5	1,5		
2005			1,5	1,5		
2006			1,5	1,33		0,77
2007			1,45	1,28		0,75
2008			1,41	1,24		0,67
2009			1,45	1,28		0,70

Liitetaulukko 5. Palkansaajan työeläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu vuosina 1993–2009.

	Palkansaajan työeläkemaksu, %		Työttömyysvakuutusmaksu, %
	alle 53-v	53→	
1993	3,0		0,20
1994	3,0		1,87
1995	4,0		1,87
1996	4,3		1,50
1997	4,5		1,50
1998	4,7		1,40
1999	4,7		1,35
2000	4,7		1,00
2001	4,5		0,70
2002	4,4		0,40
2003	4,6		0,20
2004	4,6		0,25
2005	4,6	5,8	0,50
2006	4,3	5,4	0,58
2007	4,3	5,4	0,58
2008	4,1	5,2	0,34
2009	4,3	5,4	0,20

Liitetaulukko 6. Kansaneläkeindeksi, TEL-puoliväli-indeksi, työeläkeindeksi ja palkkakerroin vuosina 1990–2009.

	Kansaneläkeindeksi		TEL-puoliväli-indeksi (50/50)		Työeläkeindeksi (20/80)		Palkkakerroin	
	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%
1990	1045	7,1	1481	6,8				
1991	1104	5,6	1595	7,7				
1992	1139	3,2	1682	5,5				
1993	1170	2,7	1688	0,4				
1994	1170	0,0	1688	0,0				
1995	1192	1,9	1712	1,4	1712			
1996	1195	0,3	1760	2,8	1737	1,5		
1997	1202	0,6	1791	1,8	1754	1,0		
1998	1223	1,7	1825	1,9	1783	1,7		
1999	1239	1,3	1868	2,4	1812	1,6		
2000	1253	1,1	1903	1,9	1838	1,4		
2001	1302	3,9	1981	4,1	1912	4,0		
2002	1333	2,4	2054	3,7	1968	2,9		
2003	1349	1,2	2103	2,4	2002	1,7		
2004	1357	0,6	2151	2,3	2028	1,3	1,000	
2005	1362	0,4	2191	1,9	2047	0,9	1,028	2,8
2006	1377	1,1	2246	2,5	2081	1,7	1,063	3,4
2007	1401	1,7	2311	2,9	2127	2,2	1,100	3,5
2008	1436	2,5	2363	2,3	2187	2,4	1,124	2,2
2009	1502	4,6	2494	5,5	2286	5,0	1,192	6,0

Liitetaulukko 7. Täyden kansaneläkkeen määrä, ansaintarajat ja kansaneläkkeen tasokorotukset vuosina 1990–2009.

	Täysi kansaneläke	Tulo (euroa/vuosi), jolla saa		Tasokorotus
		Täyden kansaneläkkeen	Pienimmän kansaneläkkeen	
1990	372,36	428,90		
1991	393,39	454,10		
1992	405,84	467,60		
1993	416,94	481,00		
1994	416,94	481,00		
1995	424,84	489,40		
1996	425,85	491,10	8 907,20	
1997	428,37	494,50	10 533,60	
1998	435,77	502,90	10 718,60	
1999	441,49	509,60	10 858,20	
2000	446,54	514,70	10 979,30	
2001	464,03	534,80	11 409,90	12,28 €/kk
2002	487,60	549	11 987	
2003	493,45	555	12 130	
2004	496,38	559	12 203	
2005	505,24	561	12 247	n. 7 €/kk
2006	515,86	567	12 553	5 €/kk
2007	524,85	577	12 895	
2008	558,46	591	13 851	20 €/kk
2009	584,13	618	14 488	

Taulukossa esitetyt luvut pätevät kalliimmassa (I) kuntaryhmässä asuvalle yksinäiselle henkilölle. Vuonna 1996 kansaneläke muuttui kokonaan eläketulovähenteiseksi. Tätä ennen kansaneläkkeessä oli kaikille maksettava pohjaosa ja eläketulovähenteinen lisäosa.

Eläketurvakeskuksen ajankohtaiskatsaukset vuonna 2009

1/2009 Kokonaiseläke 2009. Työeläke, kansaneläke ja verotus

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511

Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511

Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS

Finland

Tel. +358 10 7511

Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi